

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Външното измерение на социалната икономика“**(становище по собствена инициатива)**

(2017/C 345/09)

Докладчик: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Решение на Пленарната асамблея	22.9.2016 г.
Правно основание	член 29, параграф 2 от Правилника за дейността становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Външни отношения“ (REX)
Приемане от секцията	8.6.2017 г.
Приемане на пленарна сесия	5.7.2017 г.
Пленарна сесия №	527
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	129/1/4

1. Заключение и препоръки

1.1. Социалната икономика (СИ) е важен фактор, който допринася за постигане на целите на всички европейски политики с външно измерение: общата външна политика и политиката на сигурност, търговката политика, политиката за съседство, политиката в областта на климата, политиката за сътрудничество за развитие и политиката за устойчиво развитие. При все това липсата на подходяща регулаторна среда, както на европейско, така и на национално равнище, пречи този сектор изцяло да реализира потенциала си и да постигне максимално въздействие.

1.2. От своя страна, Инструментът за партньорство⁽¹⁾ за сътрудничество с трети държави, насочен към развитите и развиващите се страни, би могъл да е възможност за социалната икономика на Европейския съюз (ЕС) в процеса на интернационализацията ѝ чрез насърчаване на конкурентоспособността, иновациите и научните изследвания.

1.3. ЕС има важна роля в борбата за изкореняване на бедността и за насърчаване на икономическото и социалното развитие в световен план, което е изразено в програмата за периода след 2015 г. на ЕС и в приемането на програмата на Организацията на обединените нации (ООН) за устойчиво развитие до 2030 г.

1.4. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) приветства значението, което Съветът отдава на „социалната икономика за създаване на заетост и устойчиво развитие“ в програмата за периода след 2015 г., с която се откриват нови перспективи за насърчаване на социалната икономика в нейното външно измерение (точка 43 от програмата за периода след 2015 г.), но изразява съжаление, че Комисията не е включила социалната икономика в предложението си за нов консенсус в областта на развитието.

1.5. Видимите успешни бизнес начинания в различните държави извън ЕС позволяват да се констатира, че социалната икономика със своите разнообразни бизнес изражения присъства отчетливо в ежедневието и в производствената дейност на обширни региони от Африка, Америка и Азия и допринася решително за подобряването на условията на живот и труд на милиони хора.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) № 234/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 11.3.2014 г.

1.6. Сред различните форми на стопанска дейност в социалната икономика, реализирана в споменатите региони, изпъква, наред с другото, водещата роля на кооперативните и взаимоспомагателните дружества, които са многобройни и активни в селскостопанското производство, финансите и микрофинансите, снабдяването с чиста вода, жилищата, трудовата интеграция на хората с увреждания, намаляването на неформалния труд чрез инициативи за колективно предприемачество в социалната икономика, трудовата интеграция на младите хора и овластяването на жените, които играят все по-значима роля в производствената дейност на кооперативните и взаимоспомагателните дружества.

1.7. Наред с кооперативните дружества, взаимоспомагателните дружества и други подобни основани на партньорство социални предприятия Комитетът подчертава и важната функция на нестопанските организации, сдруженията и фондациите, известни като НПО, като всички те са неразделна част от социалната икономика в сферата на третия сектор на социално действие и управляват услугите за социална помощ, здравеопазване, образование и други, като включително насърчват инициативи за социално предприемачество сред местното население.

1.8. Комисията призна важната роля, която социалните предприятия могат да изпълняват за развитието на кръговата икономика, към която имат „основен принос“⁽²⁾. В Европа има много примери за най-добри практики в тази област, при които социалните предприятия могат да имат съществена роля за инвестициите във възобновяема енергия в Африка, предвидени по Европейския план за външни инвестиции (ЕПВИ). Посредством намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда тези предприятия имат основен принос за устойчивия икономически растеж.

1.9. Традиционните финансови инструменти не функционират за социалните предприятия, които, независимо от дейността на етичното банкиране, се нуждаят от специално пригодени инструменти. Поради тази причина ЕИСК изразява съжаление, че въпреки безспорната си роля в процеса за постигане на целите за устойчиво развитие (ЦУР), социалните предприятия не се разглеждат систематично като специално признат субект в програмите на ЕС за насърчване и популяризиране на предприятията в чужбина, както за сътрудничество за развитие. В ЕПВИ и Европейския фонд за устойчиво развитие (ЕФУР) също не се предвижда никаква специална линия за финансиране за ПСИ.

1.10. Например подновяването на Споразумението за партньорство от Котону ще засегне над 100 държави от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн (АКТБ) с общо население 1,5 млрд. души. Подновяването на споразумението ще се извърши през 2020 г. и преговорите следва да започнат не по-късно от август 2018 г. Изненадващо е, че в цитираното съобщение, основано на програмата на ООН до 2030 г., и в Глобалната стратегия за външната политика и политиката за сигурност на ЕС сред недържавните участници в партньорството не се споменават свързаните със социалната икономика, която остава обхваната от общата формулировка „гражданско общество, участници от икономическата и социалната сфера и частния сектор“ (точка 4.3.3 от съобщението).

Във връзка с посоченото по-горе:

1.11. Търговската политика е един от стълбовете на външната дейност на ЕС. Организираното гражданско общество участва в различни споразумения на ЕС с други държави или региони по света (търговски споразумения, споразумения за партньорство и за икономическо партньорство) посредством съвместни консултативни комитети и вътрешни консултативни групи, които се създават с въпросните споразумения. ЕИСК препоръчва да се разшири присъствието на социалната икономика, която вече е част от някои от тези споразумения, и тя да бъде постоянен елемент във всички тях.

1.12. Както ЕФУР, така и ЕИБ следва да си сътрудничат за създаването на специална финансова екосистема за социалните предприятия, както се посочва в становището на ЕИСК⁽³⁾. Освен това в програмите за техническа помощ и за сътрудничество за развитие по Европейския план за външни инвестиции следва да се разгледа насърчването на колективните цифрови платформи. Цифровата икономика открива нови възможности за действие и развитие за социалните предприятия. По този начин икономиката на сътрудничеството позволява да се създадат платформи с нестопанска цел (*кооперативизъм на платформите*) и да се разгърнат дейности от голям интерес за външното измерение на социалната икономика, като колективното производство, колективните финанси (*колективно финансиране или кредитиране между физически лица*), колективното управление или колективното учене. В последния случай ученето посредством кооперативни платформи може да е от значение за формирането по места на социални предприемачи в съседните държави и държавите на юг, като се укрепи структуриращият човешки капитал в тези държави.

⁽²⁾ COM(2015) 614 final, 2.12.2015 г.

⁽³⁾ Прочувателно становище на ЕИСК относно „Изграждане на финансова екосистема за социални предприятия“ (ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 152).

1.13. ЕИСК подкрепя препоръката на експертната група за социалното предприемачество (CEGES) за засилване на ролята на социалните предприятия във външната политика на ЕС. В този смисъл Комисията и Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) следва да координират своите политики и инициативи за:

- предоставяне на пряко и непряко финансиране на социалните предприятия в трети държави съвместно със съответните правителства и организациите за подкрепа на социалната икономика;
- създаване на конкретни сътрудничества с други световни партньори и фондове за иновации и инвестиции с цел засилване на въздействието на съответните програми.

1.14. Комисията и социалната икономика трябва да улесняват участието на Г-20 и Г-7 в насърчаването на специфични политики в подкрепа на социалната икономика (както се посочва в рамката на Г-20 за приобщаващ бизнес), които да отразяват различията в системата от ценности, принципи и основания на тези организации (препоръка 12 на CEGES).

1.15. Посредством икономическата дипломация трябва да се насърчава ролята на социалната икономика на международни форуми (Междуведомствената работна група на ООН за социалната и солидарна икономика (UNTFSSSE), Международната водеща група за социалната и солидарна икономика (ILGSSE), Г-20, Г-7, МОТ и др.) и сътрудничеството с международните финансови организации.

1.16. ЕС трябва да гарантира, че по време на преговорите за сключване на търговски споразумения социалните предприятия няма да бъдат дискриминирани в полза на други предприятия, като се премахнат нетарифните бариери, които де факто създават подобна дискриминация.

1.17. И Европейският инструмент за съседство (ЕИС), и други финансови инструменти следва систематично да допринасят за насърчаването на социалната икономика, както по време на преговорите за присъединяване на страни кандидатки към ЕС, така и с други съседни държави, бенефициенти на преференциални споразумения.

1.18. Комисията следва да засили водещата си роля в международното сътрудничество и в насърчаването и признаването на социалните предприятия като главен инструмент на частния сектор за постигането на ЦУР и като част от международната дейност на ЕС. За целта следва да се координират дейностите на различните отдели на Комисията и на ЕСВД и да се създадат програми за съвместни действия за развитие с други международни финансови институции, като Световната банка (СБ), Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), Африканската банка за развитие, Азиатската банка за развитие и други публични и частни субекти, в търсене на многостранни инвестиции, включително местни, като се създават стимули за задействането на тези възможности за финансиране. Социалните предприятия следва да станат част от „икономическата дипломация“ на ЕС в спешен порядък, ефективно и повсеместно. Комисията трябва да засили сътрудничеството си в сферата на социалната икономика с международните организации (ООН, МОТ, ОИСР и др.).

1.19. Комисията следва да включи изрично сектора на социалната икономика като стопански субект на ЕС в инициативите за достъп до трети пазари, във всички програми за сътрудничество за развитие и в приложението на програмата за периода след 2015 г., като определи специфични показатели и цели за кооперативните дружества и другите подобни социални предприятия. По-конкретно, важно е Комисията и върховният представител на Съюза по въпросите на външните работи да включат изрично социалната икономика като един от недържавните участници в следващото Споразумение за партньорство от Котону и да създадат специални линии за финансиране за социалните предприятия в ЕПВИ и в ЕФУР.

1.20. За принос към проследяването и прегледа на ЦУР трябва да се изготвя периодичен доклад относно политиките за партньорство между държавите, други публичните органи и социалната икономика, включително кооперативните дружества, които са изключително важно средство за прилагането на ЦУР. Също така държавите би трябвало да бъдат насърчавани да предоставят информация и статистически данни.

1.21. Комисията следва да улесни включването на социалната икономика в структурирания диалог с частния сектор в Европа и Африка в рамките на платформата за устойчиви предприятия за Африка.

1.22. Комисията би трябвало да насърчава преференциална подкрепа за свързаните с кръговата икономика социални предприятия, които се радват на значими успехи в Европа и могат да бъдат съществен фактор за устойчив растеж в държави извън Европа посредством откриването на много работни места за младите хора и жените по места.

1.23. Комисията и държавите членки следва да насърчават участието, допитването и координацията на своята предприемаческа дейност в чужбина и на сътрудничеството за развитие с представителните европейски и национални организации на социалната икономика, също и с такива организации от трети държави, както и с международните организации на социалната икономика, включващи държавите от осите север-юг и юг-юг. ЕИСК отново отправя искане ⁽⁴⁾ за създаване на *Форум на гражданското общество за устойчиво развитие* с цел насърчаване и мониторинг на изпълнението на Програмата до 2030 г., в който основни участници да са Съветът, Комисията, Парламентът, представителни организации на европейската социална икономика и на останалата част от гражданското общество.

1.24. В програмите за техническа помощ и развитие на Комисията следва да се разгледа участието на мрежите и представителните организации на социалната икономика като стратегически посредници и действащи лица за изпълнението на програмите за инвестиции и сътрудничество в съседни и в развиващи се държави, както и да се подпомагат правителствата за насърчаване на благоприятна институционална среда за социалните предприятия. Южното Средиземноморие и Балканите са абсолютен приоритет.

1.25. Комисията и ЕСВД следва да насърчат процес на определяне на различните класове социални предприятия в трети държави, както и създаването на подходяща правна рамка, която да позволява тези предприятия да изпъкнат на преден план. Тъй като става дума за един сложен процес в средносрочен/дългосрочен план, следва да се акцентира върху кооперативните и взаимоспомагателните дружества, които са активни в цял свят с определени правни варианти, с подчертано присъствие във всички клонове на производствената дейност и със система от ценности и на управление, стимулираща социалната икономика като цяло, което позволява тези дружества да бъдат окачествени като нейния гръбнак.

1.26. За целите на настоящото становище ЕИСК призовава Европейската комисия да изпълни в най-кратки срокове своя ангажимент за засилване на осведомеността на службите си относно социалната икономика чрез вътрешни брифинги за съответните генерални дирекции и делегации на Съюза в трети страни.

2. Въведение

2.1. Двата основни приоритета на Глобалната стратегия за външната политика и политика за сигурност на ЕС са сигурността на ЕС и инвестициите в устойчивостта на държавите и обществата, разположение на изток от Европа и на юг, до Централна Африка. При реализирането на тези приоритети и на европейската политика за съседство (ЕПС) социалната икономика може да изпълнява функции от значение за насърчаването на процеси на приобщаващо развитие и устойчив растеж.

2.2. ЕПС с държавите на изток и на юг от Европа и нейният финансов инструмент — ЕИС, представляват основен елемент за насърчаването на отношенията с 16-те държави, към които се прилагат — 6 държави на изток и 10 от Южното Средиземноморие, посредством предвидените от ЕС 15,4 млрд. евро за тяхното развитие в периода 2014—2020 г.

2.3. ЕПВИ посредством ЕФУР ще насърчава инвестициите в Африка и в съседните на ЕС държави, предоставяйки между 44 и 88 млрд. евро в периода 2016—2020 г., като се предвижда допустими партньори по инвестиционните проекти да са органи от публичния сектор и инвеститори от частния сектор.

2.4. Международната търговия е един от стълбовете на новата стратегия „Европа 2020“ за по-конкурентоспособна и по-екологична икономика на Съюза. Споразуменията за свободна търговия и инвестиции, насърчавани от страна на Съюза, могат да допринесат за по-голяма динамика на икономическия растеж в него, като се има предвид, че 90 % от бъдещия растеж в света ще се реализира извън Европа. ЕС би трябвало да гарантира, че по време на преговорите за сключване на търговски споразумения социалните предприятия няма да бъдат дискриминирани в полза на други предприятия, като се премахнат нетарифните бариери, които де факто създават подобна дискриминация. Социалната икономика следва да използва споразуменията, за да насърчи интернационализацията на своите предприятия както в съседните на Европа източни и южни държави, така и в останалия свят.

⁽⁴⁾ Становище по собствена инициатива на ЕИСК относно „Програмата до 2030 г. — ангажимент на Европейския съюз към устойчивото развитие в глобален мащаб“ (ОВ С 34, 2.2.2017 г. стр. 58), параграф 1.4.

2.5. ЕС има важна роля в борбата за изкореняване на бедността и за насърчаване на икономическото и социалното развитие в световен план. Официалната помощ за развитие, която предлагат ЕС и държавите членки, възлиза на 68 млрд. евро през 2015 г.⁽⁵⁾ и представлява над 50 % от цялата помощ за развитие в света.

2.6. На своето заседание, проведено на 26 май 2015 г., Съветът прие позицията на ЕС относно новата програма за развитие за периода след 2015 г. (*Ново глобално партньорство за изкореняване на бедността и за устойчиво развитие след 2015 г.*). Тази програма за периода след 2015 г. беше подкрепена от ЕС по време на Генералната асамблея на ООН през септември 2015 г., на която беше приета програмата за устойчиво развитие до 2030 г. Във въпросната програма за периода след 2015 г. Съветът подчертава „значението на микро-, малките и средните предприятия и **социалните предприятия** за създаването на работни места и за устойчивото развитие“ (точка 43).

3. Социални предприятия и организации на социалната икономика

3.1. Социалните предприятия включват множество субекти, които притежават в основата си обща идентичност с принципи и ценности на поведение, които ги характеризират като субекти със свободен и доброволен характер, с демократични и приобщаващи системи на управление, създадени от гражданското общество с приоритетна цел да удовлетворят и да отговорят въз основа на солидарни критерии на потребностите на хората и на социалните групи, които представляват, а не да обслужват интересите на капиталовите инвеститори⁽⁶⁾. Като пример следва да се отбележи, че ЮНЕСКО признава германските кооперации за нематериално наследство на човечеството.

3.2. Участниците, които съставляват социалната политика, са ясно разграничени и определени от страна на институциите на ЕС, както и от самите действащи в тях лица и от научната литература, като например в резолюцията на Европейския парламент относно социалната икономика (2008/2250(INI)) от 25 януари 2009 г., *Наръчника за изготвяне на сателитни сметки на предприятията от социалната икономика (кооперациите и взаимопомогателните дружества)*, предложен от Европейската комисия (2006 г.); становищата на ЕИСК⁽⁷⁾ и доклада на Комитета относно *социалната икономика в Европейския съюз*⁽⁸⁾. Всички тези документи определят по един и същи начин сектора на социалната икономика, интегриран в многообразие от предприятия и субекти, „основаващи се на върховенството на хората над капитала, и включват организационни форми, като кооперации, взаимни фондове, фондации и сдружения, както и по-нови форми на социални предприятия“ (Заключения на Съвета на Европейския съюз от 7 декември 2015 г. относно „Насърчаване на социалната икономика като основен двигател на икономическото и социалното развитие в Европа“)⁽⁹⁾.

4. Социалната икономика, европейската политика за съседство (ЕПС) и Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност на ЕС

4.1. Социалната икономика може да изпълнява много важна роля във външната дейност на ЕС. Историята ѝ е история на успехи не само в Европа, но и в множество съседни държави на юг, както и в обширни региони от Африка. Това посочва МОТ в своята препоръка № 193 от 20 юни 2002 г. относно насърчаването на кооперациите, които се считат за един от стълбовете на икономическото и социалното развитие и които с ценностите и системата си на управление насърчават по-пълното приобщаване на населението към въпросното развитие, укрепвайки стабилността, доверието и социалното сближаване.

4.2. Комисията и Съветът подчертават в различни случаи значението на кооперациите и на социалната икономика във външната дейност на ЕС. Така например в съобщението на Комисията от 12 декември 2012 г. („Корените на демокрацията и устойчивото развитие: ангажираността на Европа с гражданското общество в областта на външните отношения“) се подчертава ролята на кооперациите като важен участник от гражданското общество [...], „особено активни в насърчаването на предприемачеството и на разкриването на работни места чрез мобилизиране на местните общности“. От своя страна в програмата за периода след 2015 г. Съветът отдава значима роля на социалната икономика за създаването на заетост и устойчиво развитие (точка 43 от програмата за периода след 2015 г.).

4.3. Двата основни приоритета на Глобалната стратегия за външната политика и политика за сигурност на ЕС са сигурността на ЕС и инвестициите в устойчивостта на държавите и обществата, разположение на изток от Европа и на юг, до Централна Африка.

⁽⁵⁾ Становище по собствена инициатива на ЕИСК относно „Програмата до 2030 г. — ангажимент на Европейския съюз към устойчивото развитие в глобален мащаб“ (ОВ С 34, 2.2.2017 г. стр. 58).

⁽⁶⁾ Принципи и ценности, основани на кооперативни принципи, формулирани от Международния кооперативен съюз (ICA) (Манчестър, 1995 г.).

⁽⁷⁾ Наред с други, становище по собствена инициатива на ЕИСК относно „Многообразие на формите на предприятия“ (ОВ С 318, 23.12.2009 г. стр. 22).

⁽⁸⁾ Доклад, изготвен от Monzóп-Chaves, представители на Международния център за изследвания и информация за публичната икономика, социалната икономика и икономиката на кооперациите (CIRIEC), 2012 г.

⁽⁹⁾ Работен документ от 2011 г. „Социална и солидарна икономика: нашият общ път към достоен труд“.

4.4. ЕПС представлява ключов елемент за осигуряване на приоритетите, установени в Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност на Европейския съюз. Един от разглежданите приоритети на външната дейност в тази стратегия е *инвестирането в устойчивостта* на държавите и обществата на изток от Европа и на юг, до Централна Африка, както и на държави, обхванати и необхванати от ЕПС.

4.5. Укрепването на устойчивостта на съседните на Европа държави, което е приоритет на външната дейност на ЕС, не може да се гарантира без силни, единни и устойчиви общества. Социалната икономика, основана на предприятията, създадени от хората за хората, е ярко изражение на гражданското общество. Социалните предприятия са плод на граждански инициативи за колективно предприемачество, обединяващи икономически и социални цели в един общ проект, който превръща хората в отговорни и определящи собствената си съдба и им позволява да подобрят условията си на живот и да имат надежда в бъдещето. Това е най-добрата гаранция за укрепване на устойчивостта на държавите на изток и на юг от Европа, на други държави, обхванати и необхванати от ЕПС, както е посочено в Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност на ЕС. Това е най-добрата гаранция и за постигането на устойчив успех, както и за осигуряването на този успех в дългосрочен план по отношение на първия от петте основни приоритета на ЕС — *сигурността на нашия общ дом Европа*, и съответно за избягване на процесите на радикализация.

4.6. В крайна сметка външното измерение на социалната икономика може да бъде изключително полезно за създаването на работни места с права в държавите с висок дял на сивата икономика или в държавите, чийто икономически модел е в преход, както и с цел да се избегне затварянето на предприятия, като те бъдат поети от самите работници посредством кооперативна правно-организационна форма.

5. Социалната икономика и търговската и инвестиционната политика на ЕС

5.1. Търговската политика е един от стълбовете на външната дейност на ЕС. Организираното гражданско общество участва в различни споразумения на ЕС с други държави или региони по света (търговски споразумения, споразумения за партньорство и за икономическо партньорство) посредством съвместни консултативни комитети и вътрешни консултативни групи, които се създават с въпросните споразумения. ЕИСК препоръчва да се разшири присъствието на социалната икономика, която вече е част от някои от тези споразумения, и тя да бъде постоянен елемент във всички тях. Комитетът още предлага това да служи за възползване — в рамките на главите за устойчиво развитие във въпросните споразумения — от опита на социалната икономика в създаването на предприятия с присъщите ѝ ценности и характеристики. Предлага също така организациите на социалната икономика да се включват редовно в състава на вътрешните консултативни групи на гражданското общество, предвидени във въпросните глави, и в бизнес начинанията, подпомагани от Комисията, в трети държави.

5.2. Присъствието на социалната икономика в съвместните консултативни комитети и във вътрешните консултативни групи може да допринесе за разширяване на знанията, връзките и сътрудничеството в областта на социалната икономика между различните региони. Това например вече се осъществява между социалната икономика на ЕС и нейните партньори в Латинска Америка и по бреговете на Южното Средиземноморие.

5.3. За постигане на целите на ЕПС чрез ЕИС по нея се предвиждат 15,4 млрд. евро за периода 2014—2016 г. ЕПВИ⁽¹⁰⁾, който предлага глобална рамка за подобряване на инвестициите в Африка и в съседните на ЕС държави, може да бъде подходящ инструмент за насърчаване на социалната икономика в тези географски региони.

5.4. През ноември 2017 г. ще се проведе 5-ата среща на върха Африка-ЕС, която ще преформулира и задълбочи партньорството между Африка и ЕС⁽¹¹⁾. Комисията следва да улесни включването на социалната икономика в структурирания диалог с частния сектор в Европа и Африка в рамките на платформата за устойчиви предприятия за Африка.

5.5. Комисията призна важната роля, която социалните предприятия могат да изпълняват за развитието на кръговата икономика, към която имат „основен принос“⁽¹²⁾. В Европа има много примери за най-добри практики в тази област, особено в областта на възобновяемата енергия.

5.6. Поради своите характеристики и ценност социалните предприятия могат да имат съществена роля за инвестициите във възобновяема енергия в Африка, предвидени по Европейския план за външни инвестиции, на основата на конкурентните предимства, произтичащи от по-доброто управление на ресурсите, суровините и връзката с територията, което води до създаване на нови работни места по места, преди всичко за младите хора и жените. Преференциалната подкрепа за свързаните с кръговата икономика социални предприятия ще спомогне за един по-устойчив икономически растеж, намалявайки

⁽¹⁰⁾ Съобщение на Комисията от 14.9.2016 г. (COM(2016) 581 final).

⁽¹¹⁾ JOIN(2017) 17 final, 4.5.2017 г. („За нов тласък на Партньорството Африка—ЕС“).

⁽¹²⁾ COM(2015) 614 final, 2.12.2015 г.

отрицателните въздействия върху околната среда чрез по-добро управление на ресурсите и намаляване на добива и замърсяването.

5.7. Инструментът за партньорство ⁽¹³⁾ за сътрудничество с трети държави, насочен към развитите и развиващите се страни, би могъл да е възможност за социалната икономика на ЕС в процеса на интернационализацията ѝ чрез насърчаване на конкурентоспособността, иновациите и научните изследвания.

5.8. Както е посочвано многократно, по своята логика финансовият пазар не е предвиден да подпомага развитието на социалните предприятия. Традиционните финансови инструменти не функционират за социалните предприятия, които се нуждаят от специално пригодени инструменти. Поради тази причина реалният потенциал на социалните предприятия може да бъде реализиран само ако достъпът до финансиране е част от специализирана и напълно интегрирана финансова екосистема ⁽¹⁴⁾.

5.9. Консултативната група по въпросите на социалното предприемачество към Комисията (GECES) също посочи необходимостта Комисията да предоставя „пряко и непряко финансиране специално за социалните предприятия, включително за работещите в сектора предприятия, в трети държави, заедно с техните правителства, както и да подпомага социалните финансови организации“ (препоръка 13 от доклада на GECES „Бъдещето на социалната икономика и на действащите предприятия в сектора“).

5.10. В този смисъл и Европейският инструмент за съседство (ЕИС) и други финансови инструменти следва систематично да допринасят за насърчаването на социалната икономика, както по време на преговорите за присъединяване на страни кандидатки, така и с други съседни държави, бенефициенти на преференциални споразумения.

5.11. В последно време Комисията осъществява външна инициатива, като включената в „Рамковото споразумение за партньорство между Европейската комисия и Международния кооперативен алианс за развитие на кооперативния сектор в световен план“, за изпълнение в периода 2016—2020 г. чрез програма, по която са предвидени осем милиона евро. Въпреки това както ЕПС, така и Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност пренебрегват социалните предприятия, когато трябва да ги включат изрично като стопански участници във външните политики и програми на ЕС, и не предвиждат никаква специална линия за финансиране за тях в значителните средства, предвидени по ЕПВИ и ЕФУР, нито пък са включени в действията по интернационализиране за европейските предприятия.

5.12. Комисията и социалната икономика трябва да улесняват участието на Г-20 и Г-7 в насърчаването на специфични политики в подкрепа на бизнеса и приобщаващите социални предприятия (както се посочва в рамката на Г-20 за приобщаващ бизнес), които да отразяват по-добре различията в системата от ценности, принципи и основания на тези организации, както препоръчва GECES (препоръка 12 на CEGES).

5.13. Посредством икономическата дипломатия трябва да се насърчава ролята на социалната икономика на международни форуми (UNTFSSSE, ILGSSE, Г-20, Г-7, МОТ и др.) и сътрудничеството с международни финансови организации като GSG (Global Social Impact Investment Steering Group „Ръководна група за инвестиции с глобално социално измерение“) чрез участието, например, в организирани от ILGSSE събития за набиране на средства.

6. Значението на социалната икономика за постигането на ЦУР

6.1. В Програмата на ООН до 2030 г. са включени 17 цели за устойчиво развитие (ЦУР), основани на три стълба — икономически, социален и екологичен. Социалната икономика играе значима роля за постигането на всички тях. Многообразието от участници в социалната икономика и хоризонталният обхват на правните форми, включени в нея, затрудняват получаването на обобщени данни от действията на социалната икономика, макар че наличните данни от кооперативните дружества, взаимоспомагателните дружества и други подобни субекти позволяват да се потвърди, че социалната икономика, и особено кооперативните дружества, са основни фактори, за да могат да бъдат постигнати ЦУР от Програмата до 2030 г.

6.2. Във връзка с това за принос към проследяването и прегледа на ЦУР следва да се изготвя периодичен доклад относно политиките за партньорство между държавите, други публичните органи и социалната икономика, включително кооперативните дружества, които са изключително важно средство за прилагането на ЦУР. Държавите също така би трябвало да бъдат насърчавани да предоставят информация и статистически данни.

⁽¹³⁾ Регламент (ЕС) № 234/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 11.3.2014 г.

⁽¹⁴⁾ Проучвателно становище на ЕИСК относно „Изграждане на финансова екосистема за социални предприятия“ (ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 152).

6.3. По отношение на целта за намаляване на бедността и постигане на устойчиво развитие кооперативните дружества играят основна роля в обширни региони от Африка, Азия и Америка. Това са главно спестовните и кредитните кооперативни дружества и кооперативите в хранително-вкусовата промишленост — производители, снабдители и търговци (роля, отбелязана от ФАО). В държави като Танзания, Етиопия, Гана, Руанда или Шри Ланка спестовните и кредитните кооперативни дружества са много важни за финансирането на работната среда, оборотния капитал или стоките за дълготрайна употреба при бедните хора. Кооперативните дружества в посочените държави също така заемат водеща позиция в процесите на овластяване на жените⁽¹⁵⁾. В Африка съществуват 12 000 спестовни и кредитни кооперативни дружества с 15 млн. ползватели в 23 държави⁽¹⁶⁾.

6.4. Кооперативните и взаимоспомагателните дружества са от голямо значение в областта на здравеопазването в целия свят както в развитите държави, така и в бързо развиващите се икономики. В целия свят има над 100 млн. семейства, обслужвани от здравни кооперативни дружества⁽¹⁷⁾.

6.5. Сектор, в който кооперативните дружества определено допринасят за постигането на една от ЦУР, е този, свързан с достъпа до чиста вода и канализация. В Боливия (Санта Крус де ла Сиера) се намира най-голямото кооперативно дружество за снабдяване с питейна вода в света, което доставя чиста вода с много високо качество на 1,2 млн. души. Във Филипините, в Индия и в различни африкански държави кооперативните дружества за водоснабдяване доставят чиста вода на десетки хиляди домакинства. В някои случаи кооперативните дружества са тези, които са изградили кладенците и са създали местни групи за тяхното поддържане. В Съединените щати съществуват близо 3 300 кооперативни дружества, които осигуряват вода за консумация от човека, защита от пожари, напояване и услуги за отвеждане на отпадъчни води⁽¹⁸⁾.

6.6. По отношение на дейностите по осигуряване на достойни жилища и подобряване на условията в опасните за здравето квартали кооперативните дружества са един много ефективен инструмент. В Индия Националната федерация на жилищните кооперации е създала заедно с бедните семейства от градските зони 92 000 жилищни кооперации с 6,5 млн. членове и 2,5 млн. жилища, като по-голямата част от тях са за семейства с ниски доходи. В Кения Националният съюз на жилищните кооперации е насърчил програма за подобряване на условията в опасните за здравето квартали, организирайки съседите в кооперации за достъп до достойни домове⁽¹⁹⁾.

6.7. Кооперативните дружества представляват ценен инструмент за намаляване на завишения дял на неформалния труд (50 % от общия труд в света), свързан винаги с недостойни условия на живот и труд. Инициативите за колективно предприемачество на кооперативните дружества носят голяма социална стойност, която повишава достойнството и условията на живот на хората (достоеен труд), и се противопоставят на модела, създаващ несигурност и неравенство. Социалните предприятия развиват роля от значение за овластяването на най-уязвимите групи, като извеждат на препен план жените, младите хора и хората с увреждания, създавайки освен това устойчиви стопански доходи и успешни процеси на социални иновации.

6.8. Заедно с кооперативните и взаимоспомагателните дружества е необходимо да се изтъкне и ролята на сдруженията с нестопанска цел и неправителствените организации (НПО) (всички те са неделима част от социалната икономика) в сферата на третия сектор на социално действие. Тези организации мобилизират важни ресурси, включително доброволчеството, които им позволяват да управляват социални, здравни, образователни и други услуги и в много случаи да насърчват инициативи за социално предприемачество сред местното население.

6.9. Изброеният в по-горните параграфи стопански опит доказва, че бизнес моделът на социалната икономика черпи вдъхновение от система от ценности и приобщаващо управление, което го прави особено подходящ за разрешаването на много от социалните предизвикателства, съдържащи се в ЦУР. Както припомня Европейският парламент, „повечето социални проблеми изискват местно решение с цел справяне с практическите ситуации и проблеми“⁽²⁰⁾. Трябва да се изтъкне работата на Междуведомствената работна група на ООН по въпросите на социалната и солидарната икономика (UNTFSSSE) за насърчването на социалната и солидарната икономика в световен план, както и на инициативите на „Кооперации Европа“ (Cooperatives Europe) и на проекта АСИ-EU за международното развитие чрез кооперативни дружества.

⁽¹⁵⁾ Международен кооперативен съюз (ICA) — МОТ.

⁽¹⁶⁾ В. Fonteneau и P. Develtere, *African Responses to the Crisis through the Social Economy* „Африкански отговори на кризата чрез социалната икономика“.

⁽¹⁷⁾ Международен кооперативен съюз (ICA) — МОТ.

⁽¹⁸⁾ *Пак там*.

⁽¹⁹⁾ *Пак там*.

⁽²⁰⁾ Доклад на Европейския парламент относно социалната икономика (2008/2250(INI)).

6.10. Поради факта, че имат дълбоки корени в местните общности и че целите им са приоритетно насочени към удовлетворяване на нуждите на хората, тези предприятия не изнасят дейността си другаде, като по този начин ефективно се борят с обезлюдяването на селските райони и допринасят за развитието на необлагодетелстваните региони и общини ⁽²¹⁾. На това равнище изпъква работата на Световния форум за социална икономика (GSEF), чиято следваща среща ще се проведе в ЕС (Билбао, 2018 г.).

6.11. По този начин стопанският модел на социалната икономика:

- създава богатства в селските райони и районите с неблагоприятни условия посредством създаването и подкрепата на стопански инициативи, които са икономически жизнеспособни и устойчиви в средносрочен и дългосрочен план;
- насърчава и подкрепя предприемаческите възможности и възможностите за обучение и фирмено управление на групите в положение на социална изолация и на населението като цяло, като създава платформи за съгласуване на национално равнище;
- създава инструменти за финансиране посредством кооперативни дружества за кредитиране и микрокредитиране за гарантиране на достъпа до финансиране;
- гарантира условия на живот на уязвими групи посредством подобряване на достъпа до храна и основни социални услуги, като здравеопазване, образование, жилище или чиста вода;
- спомага за намаляването на неформалния труд посредством насърчаване на инициативи за колективно предприемачество, за което кооперативните дружества са отличен инструмент, и
- посредством намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда допринася за устойчивия икономически растеж.

Брюксел, 5 юли 2017 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ COM(2004) 18 final, параграф 4.3 („Съобщение за насърчаването на кооперациите в Европа“).